

مکالمہ

تھامنی

مدرنیته و فرهنگ در جوامع جهان سوم: رویکردی انتقادی

پایان نامه ارایه شده به گروه علوم سیاسی
دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی
دانشگاه شهید بهشتی

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد
در رشته روابط بین الملل

توسط
مجید غلامی

استاد راهنما
دکتر عبدالعلی قوام

۱۳۸۸/۱۰/۲۷
دانشگاه مازندران
تهران

بهمن ۸۷

تقدیم به:

روح پر فتوح پدرم و همهٔ کسانی که در راه شرافت، انسانیت،
آزادی، علم و عدالت جان باخته اند.

برگ تاییدیه پایان نامه

عنوان پایان نامه: مدرنیته و فرهنگ در جوامع جهان سوم: رویکردن انتقادی

نام دانشجو: مجید غلامی

دوره کارشناسی ارشد رشته روابط بین الملل

این پایان نامه در جلسه ۱۳۸۷، ۱۱ با نمره ۱۹ و درجه عالی مورد تایید اعضای کمیته پایان نامه،

متشكل از استادان زیر، قرار گرفت:

۱۴۰۹/۱۱/۸۷ صحن هجدهم

دکتر عبدالعلی قوام

استاد راهنمای
حکایت
امضا

دکتر محمد رضا تاجیک

استاد مشاور
امضا

دکتر منصور میر احمدی

استاد نظر

امضا

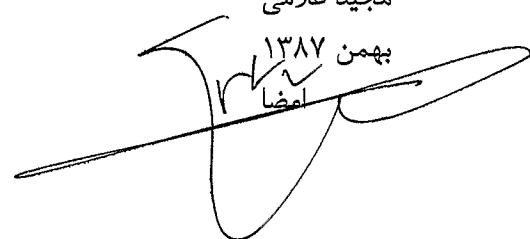
اذعان

مطلوب ارایه شده در این پایان نامه توسط اینجانب در دانشکده علوم اقتصادی و سیاسی دانشگاه شهید بهشتی در فاصله زمانی خرداد ۱۳۸۷ تا بهمن ۱۳۸۷ به انجام رسیده است. به استثنای کمک های موردن اشاره در سپاسگزاری محتوای این پایان نامه بطور کامل توسط اینجانب صورت گرفته است. این پایان نامه یا بخشی از آن برای دریافت هیچ مدرکی به این دانشگاه یا دیگر دانشگاه ها ارایه نشده است.

مجید غلامی

بهمن ۱۳۸۷

امضا

سپاس

حمد و سپاس به درگاه لایتناهی و با درود به جمال محمد (ص).

نگارش و تدوین این مجموعه عملی بود که بدون تردید مساعدت و دلگرمی دیگران میسر نمی‌گردید. لازم می‌دانم که از پرخی از این عزیزان قدردانی کنم. جناب آقای دکتر عبدالعلی قوام، استاد راهنمای که در طول نگارش این مجموعه با سخت گیری‌ها و دقت بجاشان پشتوانه‌ای شایسته و استادی دلسوز در هدایت این پایان نامه بودند. جناب آقای دکتر محمد رضا تاجیک که با توجه به تخصصی که در موضوع رساله داشتند و نظریات کارشناسانه خود ما را از عنایت خود محظوظ نمودند. جناب آقای دکتر منصور میر احمدی که با انتقادت سازند و با پشتوانه علمی و با متناسب خود نهایت بزرگواری را در حق اینجانب داشتند حق یارشلن.

سرکار خانم فاطمه غلامی، سر کار خانم مهین مرندی که در مشکلات حامی اینجانب بوده و زحمات دلسوزانه شان مرا شرمنده نمودند کمال تشکر را دارم.

جناب آقای ابوذر عاشوری، میر محمد خادم نبی که با همکاری خود از نظر روحی مرا در این امر یاری نمودند تشکر می‌نمایم.

عنوان: مدرنیته و فرهنگ در جوامع جهان سوم: رویکردی انتقادی

دانشجو: مجید غلامی

استاد راهنما: دکتر عبدالعلی قوام

دوره: کارشناسی ارشد رشته روابط بین الملل

تاریخ ارایه: بهمن ۱۳۸۷

چکیده:

ما در جهانی زندگی می‌کنیم که رقابت‌ها و فراتر از آن تعارضات، میان دولتها وجه شاخص آن است. فرهنگ و فرا گفتمان لبیرال دموکراسی خود را در پروسه مدرنیته منبع عقلانیت و دیگر فرهنگها را پست و وارد حاشیه ساختند، این وضع را مسلم می‌انگارند و آنرا زیرسئوال نمی‌برند و به چگونگی شکل-گیری نظامی که در آن کنشگران چنین هویتهايی می‌باشند، فرايندهایی که در آنها این هویتها مستمراً باز تولید می‌شوند، نمی‌پردازنند. در این برداشت، تعارض اجتناب‌ناپذیر میان استلزمات هویت ملی و نیاز به اجتماع جهانی مبتنی بر همبستگی و همزیستی سیاسی فرض گرفته می‌شود و در نتیجه، هویت ملی در برابر اجتماع جهانی قرار می‌گیرد. در مقابل، نظریه پردازان انتقادی به بروخانگی نظام موجود و تحول‌پذیری آن توجه داشته اند و بازگشت به «اخلاق هنجاری» در روابط بین‌الملل از خصوصیات اصلی نظریه انتقادی محسوب می‌شود مکتب فرانکفورت روپناهای فکری مارکس مانند فرهنگ ایدئولوژی و جهان‌بینی را مورد توجه قرار می‌دهد اما برخلاف وی که معتقد است دوران تاریخی این امور را می‌سازد فرهنگ رسانه‌ها، انسان را با زوال فردیت مواجه می‌کند. مدرنیته از شکل یک جریان فکری و فرهنگی نویدبخش و بستری برای ظهور اندیشه‌ها و تفکرات رهای‌بخش در خدمت انسانها، به صورت یک نظام سیاسی- اجتماعی و یک فورماتیون با صورت‌بندی اقتصادی- فرهنگی درآمده است که راهکارها، کارکردها، مکانیسم و ابرازهای خاص خود را داراست فرهنگ عبارت از معیارها و نمادهایست: معیارهایی برای تعقل و رفتار که معنای زندگی را (که بدون آن‌ها معنایی نخواهد داشت) تعیین می‌کنند، و نمادهایی که اهداف زندگی را (که بدون آن‌ها هدفی دربر نخواهد داشت) مشخص می‌کنند. - پایان چنگ سرد بر اهمیت هویت فرهنگی افزود. هژمونی غرب و سرمایه‌داری لبیرال آن، فرهنگ و نظام اجتماعی بیشتر جوامع را مورد چالش قرار داد مفهوم جهان سوم پیشینه کشورهای آمریکایی لاتین و کشورهای آسیایی و افریقایی را دربر می‌گیرد. بیشتر این کشورها پیشینه استعمارزدگی دارند و از

۲

امپریالیسم نفرت دارند و گرفتار فقر و انفجار جمعیتند و در سازمان ملل بیش از ^۳ کشورهای عضو را تشکیل می‌دهند.

مفاهیم کلیدی: مدرنیته، فرهنگ، جوامع جهان سوم، رویکرد انتقادی (فرانکفورت)

فصل اول : کلیات تحقیق

۲	مقدمه و حاشیه‌ای فراتر از متن
۶	۱-۱- طرح مسئله
۷	۱-۲- سابقه تحقیق
۷	۱-۳- سوال‌های اصلی و فرعی
۸	۱-۴- مفروض‌ها
۸	۱-۵- فرضیه‌ها
۹	۱-۶- متغیرهای تحقیق
۹	۱-۷- روش تحقیق
۹	۱-۸- ساختار تحقیق

فصل دوم : مبانی تئوریک

۱۲	فرانکفورت
۱۲	مقدمه
۱۳	۲-۱- پیش‌زمینه‌های نظری
۱۴	۲-۱-۱- بحث‌های فرانظری : معرفت شناختی هستی شناختی
۱۷	۲-۱-۲- نقد جریان اصلی در روابط بین‌الملل
۱۹	۲-۱-۳- نقد نظریه مارکسیستی
۲۱	۲-۲- ترسیم روابط بین‌الملل از نگاهی بریدل

۱-۲-۲- جایگاه فرهنگ در نظریه انتقادی	۲۳
۲-۲-۲- هژمونی بین المللی	۲۴
۲-۲-۳- اجتماع اخلاقی	۲۶
۲-۲-۴- فرانکفورتی‌ها و جهانی شدن	۲۸
۲-۲-۵- روابط بین المللی و تحولات ممکن	۳۰
۲-۲-۶- نظریه انتقادی نقد توتالیتاریسم	۳۲
۲-۲-۷- آرای فرهنگی مکتب فرانکفورت	۳۴
۲-۲-۸- نگاه فرهنگی گرامشی و اجتماعی کاکس در تغییرات روابط بین الملل	۳۷
۲-۳- هابرماس و مفاهیم کنش	۳۹
۲-۳-۱- گفتگو در نظریه کنش ارتباطی هابرماس	۴۲
۲-۳-۲- هابرماس و نقد الگوی هگلی	۴۵
۲-۴- فرانکفورت و نظریه هنجاری	۴۷
۲-۴-۱- نکات اصلی نظریه هنجاری	۴۷
۲-۴-۲- نقد ذاتی : هسته محوری نظریه انتقادی	۴۹
۲-۴-۳- مکتب فرانکفورت و نقد صنعت فرهنگ	۵۰
ارزیابی فصل دوم	۵۳
در پایان	۵۴

فصل سوم : مدرنیته؛ بررسی و دیرینه شناختی

۵۶.....	مقدمه
۵۷.....	۱-۳- مدرنیته و کاربردهای محتوایی
۵۹.....	۱-۱-۳- تفکر و تمدن مدرن : ویژگی‌ها
۶۰.....	۱-۲-۱-۳- دیرینه شناسی مدرنیته
۶۳.....	۱-۳-۱-۳- پروتستاتیسم و شکل‌گیری مدرنیته
۶۶.....	۱-۲-۳- مدرنیته : اشکال و رویکردها
۶۷.....	۱-۲-۲-۳- مدرنیته: پدیده‌ای غربی یا جهانی
۷۰.....	۱-۲-۲-۱- اومنیسم، مدرنیته و بورژوازی
۷۲.....	۱-۳-۳- بورژوازی، ریشه‌یابی آن
۷۷.....	۱-۳-۱- دین و پیدایش سرمایه‌داری
۸۱.....	۱-۳-۲- عقلانیت و تکوین سرمایه‌داری
۸۴.....	۱-۴-۱- ابعاد مدرنیته و ادعیان پیشو
۸۵.....	۱-۴-۱-۱- مدنیته سیاسی پیش‌زمینه مدرنیته فرهنگی
۸۵.....	۱-۴-۲-۱- ایالات متحده مدرنیته سیاسی
۸۹.....	۱-۴-۳-۲- فرانسه و مدرنیته سیاسی
۹۰.....	۱-۴-۴-۲- زایش مدرنیته
۹۲.....	۱-۴-۵-۱- انسان بورژوا، انسان پایان تاریخ

۶-۴-۳-ریشه‌های دموکراسی (یکی از شاخصه‌های فرهنگی مدرنیسم) ۹۴
۷-۴-۳-مدرنیته از دیدگاه آرمانگرایان واقع گریان ۹۶
درپایان ۹۹

فصل چهارم : فرهنگ؛ قدرت معنوی، نرم و عامل رضایتمندی هژمونیک

- مقدمه ۱۰۲
۱-۴- فرهنگ به عنوان چهار چوب فرامادی بشر ۱۰۴
۲-۱-۴- کارکرد فرهنگ در امور جهانی ۱۰۸
۳-۱-۴- کار ویژه فرهنگ در امور بشری ۱۰۹
۴-۲-۴- تحلیل فرهنگ: تحلیل محتوا ۱۱۱
۴-۱-۲-۴ فرهنگ باز نمودهای جمعی ۱۱۲
۴-۲-۲-۴- کارکرد فرهنگ در تعامل با حیات انسانی و جهانی کنونی ۱۱۶
۴-۳-۲-۴- فرآیند چند فرهنگی جهانی شدن ۱۱۸
۴-۳-۴- فرهنگ‌ها و روند تحول و ثبات ۱۲۰
۴-۱-۳-۴- مفهوم تمدن: یگانگی و چندگانگی فرهنگ ۱۲۳
۴-۲-۳-۴- فرهنگ و رسانه‌های مدرن: تأثیر و تاثر ۱۲۵
۴-۳-۴- رسانه‌ای کردن فرهنگ ۱۲۶
۴-۴-۳-۴- کهکشان رسانه‌ای ۱۲۷

۱۲۸.....	۴-۳-۵- کهکشان شفاهی
۱۲۸.....	۴-۳-۶- کهکشان گوتبرگ
۱۲۹.....	۴-۳-۷- کهکشان مارکونی
۱۳۰.....	۴-۴- باز قبیله‌ای شدن بشر و تحول تکنولوژیهای دیجیتالی مدرن
۱۳۱.....	۴-۴-۱- جهانی شدن و رسانه‌های مدرن: فرهنگ سازی رسانه‌ای
۱۳۲.....	۴-۴-۲- جهانی شدن: مفاهیم کلیدی و روند سلطه فرهنگی
۱۳۶.....	۴-۴-۳- هویت زدایی و تعریف هویت فرهنگی جدید
۱۴۰.....	۴-۵- فرهنگ عامه: ویژگیها، تعاریف، ویژگیها و انتقادات واردہ به فرهنگ عامه
۱۴۱.....	۴-۵-۱- زوال و سقوط تمایز بین فرهنگ عامه و جامعه از نظر گاه پست مدرن
۱۴۳.....	۴-۵-۲- گفتاری در فرهنگ واندیشه جهانی
۱۴۶.....	درپایان.....

فصل پنجم : جوامع جهان سوم: عامل عقب ماندگی، معلول عقب

ماندگی و یا هر دو

۱۴۸.....	- مقدمه -
۱۴۸.....	۵-۱- بررسی ساختاری تحولات در جوامع جهان سوم
۱۵۱.....	۵-۱-۱- جوامع سنتی (جهان سوم، عقب نگه داشته شده) ریشه‌یابی
۱۵۸.....	۵-۱-۲- ساختار طبقاتی در جوامع جهان سوم
۱۵۸.....	درپایان.....

فصل ششم : مدرنیته و فرهنگ در جوامع جهان سوم: بررسی و تحلیل

درون ساختاری، بروند ساختاری با رویکردی فرانکفورتی

.....	سرآمد	158
.....	مقدمه	159
.....	۱-۱-۶- بررسی و ساختاریابی	۱۶۰
.....	۱-۱-۱- نظامهای سیاسی سنتی و جهان سومی	۱۶۴
.....	۱-۲-۱- انواع سلطنتهای معاصر	۱۶۷
.....	۱-۳-۱- تغییر شکل نظامهای سیاسی سنتی	۱۷۰
.....	۲-۱- مدرنیزاسیون و جوامع جهان سوم	۱۷۴
.....	۲-۲-۱- رشد سیاسی: الگوی فرهنگی در جوامع جهان سوم	۱۷۷
.....	۲-۲-۲- رهبران سیاسی: الگوی تحول چند بعدی در جهان سوم	۱۷۸
.....	۲-۳-۲- رهبران انقلابی و شیوه قدرت یابی کاریزماتیک	۱۸۰
.....	۴-۲-۴- احزاب سیاسی: رویکردی مدنی- فرهنگی در توسعه	۱۸۱
.....	۵-۲-۵- ارتش و رشیدیافتگی سیاسی در جوامع جهان سوم	۱۸۳
.....	۶-۳- جوامع خاورمیانه به عنوان مهمترین و چالش برانگیزترین جوامع جهان سوم در حوزه‌های متعدد قدرت	۱۸۴
.....	۶-۴-۱- انواع روش‌های حکومتی در جوامع خاورمیانه	۱۸۴

۱۸۵.....	۴-۶- سندروم رشد سیاسی
۱۸۸.....	۴-۱- رشد نیافتگی سیاسی: یکی از مهمترین نوسانات فرهنگی
۱۹۱.....	۴-۲- مروری تحلیلی بر متون توسعه: ساختاریابی
۱۹۴.....	۴-۳- بحران زدگی مدرنیسم
۱۹۷.....	۴-۴- علل شکست مدرنیزاسیون: تئوریهای توسعه
۱۹۸.....	۴-۵- رشد سیاسی و رشد نیافتگی سیاسی: رشد فرهنگی و عدم رشد فرهنگی
۲۰۱.....	۵-۱- عوامل رشد نیافتگی سیاسی و متعاقباً فرهنگی
۲۰۴.....	۵-۲- استدلالهای تعاملی و رشد نیافتگی سیاسی - فرهنگی
۲۰۷.....	۵-۳- اجتماع سیاسی در جامعه مدرن
۲۰۹.....	۵-۴- شکنندگی دولت بدون حزب و ضعف فرهنگ
۲۱۱.....	۵-۵- رشد شتابان اقتصادی و تأثیر سیاسی فرهنگی آن در جوامع جهان سوم
۲۱۳.....	۵-۶- ضعف مادی و معنوی پارادایم‌های مدرنیته و مدرنیزاسیون
۲۱۴.....	۶-۱- مدرنیزاسیون به روایت گن زیر: یک تعبیر ژئوپلیتیک
۲۱۵.....	۶-۲- مدرنیسم نظامی و نظامی شدن مدرنیسم
۲۱۹.....	۶-۳- نقد درونی و بیرونی مدرنیزاسیون
۲۱۹.....	۶-۴- نقد شناختی
۲۲۰.....	۶-۵- نقد فرهنگی شناختی
۲۲۱.....	۶-۶- نقد نظریه میلزوآیزنشتاد

۶-۷-۴- نقد تقابل سنت و مدرنیسم ..... ۲۲۳.....	۶-۷-۵- نقد تجدید نظر طلبانه گاسفیلد ..... ۲۲۳.....
۶-۷-۶- نقد نظریه وابستگی بر نظریه مدرنیزاسیون ..... ۲۲۴.....	۶-۷-۷- نقد نظریه ردولف- ردولف ..... ۲۲۹.....
۶-۷-۸- مدرنیزاسیون: مطالعات تحولات مطالعه ..... ۲۳۱.....	۶-۸-۱- کمالیسم و مدرنیزه کردن اسلام ..... ۲۳۵.....
۶-۸-۲- مدرن کردن اسلام به شیوه آتاتورک ..... ۲۳۷.....	۶-۸-۳- گفتمان جند فرهنگ گرایی : فلسفه، تاریخ و مصداقیت ..... ۲۳۹.....
۶-۹-۱- داعیه داران شاخصه‌های مدرنیته و برخورد با فرهنگ اسلامی (پرجمعیت‌ترین و پرجالش‌ترین فرهنگ در جوامع جهان سوم) ..... ۲۴۴.....	۶-۹-۲- غرب و جهان اسلام تحلیل درون ساختاری ..... ۲۴۴.....
۶-۹-۳- تحلیل دیرینه شناختی ما و غرب ..... ۲۴۷.....	۶-۹-۴- نقادیها به معضلات مدرنیته ..... ۲۵۳.....
۶-۱۰-۱- بنیادگرایی: پیامد حاشیه‌سازی فرهنگ جوامع جهان سوم توسط فراگفتمان لیبرال دموکراسی ..... ۲۶۵.....	۶-۱۰-۲- سبک‌های عمل سیاسی ..... ۲۶۸.....
۶-۱۰-۳- مسائل حکومت داری ..... ۲۶۶.....	

۳-۱۰-۶- تلفیق دین و سیاست.....	۲۶۸
۴-۱۰-۶- فرهنگ اسلام‌گرایی: علل، چگونگی پیدایش و گسترش روندی ضد مدرنیته	۲۶۹
۶-۱۱- شرق‌شناسی: تبیین مدرنیته از اسلام.....	۲۷۳
۸-۱۱- شرق‌شناس وارونه (مدرنیته وارونه) و اسلام.....	۲۷۷
۹-۱۱-۶- اسلام یک دال و مدلولهای متعدد.....	۲۸۳
۱۰-۱۱-۶- تصویر اسلام از منظر رسانه‌های گفتاری و نوشتاری.....	۲۸۵
۱۱-۶- سویه‌ای دیگر از مدرنیته جهت تثبیت فرهنگها و هویت‌ها در حاشیه متن.....	۲۸۵
۱۱-۵-۶- اسلام و مدرنیته: فرهنگ اسلام و داعیه‌واران مدرنیته: تضاد یا تعامل	۲۸۹
۱۱-۶- ناسیونالیسم؛ استقلال نسیی دولت و سرکوب پلیسی	۲۹۱
۱۱-۶-۷- آمریکا مهمترین داعیه‌دار مدرنیته هژمون‌ها بعدی و تفسیر فرهنگ معنوی در جهان سوم	۲۹۳
۱۲-۶- مدرنیته و اسلام : تطابق یا تعارض	۲۹۷
۱۲-۶-۱- مدرنیته غرب: اسلام مدرن یا غربی	۳۰۰
۱۲-۶-۲- فقدان مدرنیته سیاسی در فرهنگ اسلام	۳۰۱
۱۲-۳- ضریب اسلامیسم و مدرنیته سیاسی: فقدان مدرنیته سیاسی در جوامع اسلامی و راهکارهای مدرن سازی در جوامع اسلامی و ضد سکولار	۳۰۵
۱۲-۴- اسلامیسم: تخریب یا تسریع مدرنیته سیاسی	۳۰۷

۱۳-۶- جهت‌گیری ادیان فرهنگها و هویت‌های جوامع جهان سوم در جهان مدرن:

۳۱۰ ..... حاشیه‌ها در متن

۳۱۲ ..... ۱-۱۳-۶- مدرنیته و غرب در متن و جهان سوم

۳۱۳ ..... ۲-۱۳-۶- جامعه مدرن و بحران: متن و انتقادات درونی و بیرونی

۳۱۶ ..... ۳-۱۳-۶- پایان بحران هویت در غرب

۳۱۶ ..... ۴-۱۳-۶- مدرنیته: تز، آنتی تز و ستتر

۳۲۱ ..... ۵-۱۳-۶- به رسمیت افتادن غرب به عنوان الگوی فرآگفتمان مدرنیته

۳۲۳ ..... جمع‌بندی

۳۲۶ ..... نتیجه‌گیری

۳۲۹ ..... منابع

فصل اول

کلیات تحقیق

اغازی در میان اغازها

در پژوهش‌های متعددی که ارائه گردیده مسائل و موضوعات متعددی بیان گردیده و بررسی‌هایی در زمینه مدرنیته، جهان سوم، مکتب فرانکفورت و فرهنگ صورت گرفته است؛ ولی بیشتر این تحقیقات صورت گرفته بصورت جداگانه و بدون ایجاد پیوند و تأثیر این متغیرها بصورت یک مجموعه مورد بررسی قرار گرفته است. ولی یکی از معضلاتی که در پروسه و ساختار گفتمان مسلط مدرنیته (پوزیتویسم، لیبرال دمکراسی) بوده و هست نیاز به بررسی و ایجاد یک رویکردی چون رویکردی که در این پژوهه در پیش گرفته شده پیش آمد؛ چرا که فرهنگ، هویت، قومیت، اجتماع، اقتصاد، سیاست و عواملی از این قبیل در جوامع جهان سوم، توسط گفتمان مسلط مدرنیته و پارامترهای

پوزیتیویسم به حاشیه رانده شده و غرب و آمریکا به عنوان داعیه‌دار مدرنیته و پوزیتیویسم، فرهنگ لیبرال دموکراسی را به عنوان گفتمان مسلط جهان در ساخته و هویتها و قومیت‌ها و فرهنگ‌هایی که زمانی تاریخ، هویت و فرهنگ دنیا را می‌ساختند در تاریخ معاصر توسط داعیه‌داران مدرنیته به حاشیه رانده شد ه اند. جوامع جهان اول که از تاریخ، تمدن و هویتی برخوردار نبوده بدلیل ضعف ساختاری در جوامع غیرغربی (جهان سوم) و بدلیل وجود منابع سرشار در این جوامع با سوء استفاده از ضعف حاکمان و به شیوه‌های مختلف وارد جوامع جهان سوم گردیدند و به استعمار این جوامع پرداختند و همراه با استعمار و بردن منابع این جوامع سعی در بی‌ارزش کردن ارزش‌های فرهنگی، هویتی و تمدنی این جوامع نمودند. از خون برده‌گان و سیاهان برای خود، تمدن، فرهنگ، جامعه، اقتصاد و سیاست ساختند. در این پروژه سعی بر این است که علاوه بر بررسی متغیرهای متعدد موضوع به دیرینه‌شناختی به طور مبسوط و جامع موضوع را بررسی کرده و ضمن استفاده از نظریات متعدد صاحب‌نظران فارسی و لاتین سعی کردیم که با یک دید انتقادی هم به ضعف‌های متعدد بویژه ضعف‌های فرهنگی جهان سوم و هم به اقداماتی که توسط داعیه‌داران مدرنیته در جهت افزایش این شکافها بویژه شکافهای فرهنگی صورت گرفته در این جوامع (جهان سوم) اشاره کنیم؛ در ضمن درادامه این پروژه به یکی از موضوعاتی که چه در قرون گذشته و چه در قرن بیست و یک و آینده در برابر فرهنگ لیبرال دمکراسی و مدرنیته قرار گرفته و می‌گیرد پرداخته شده که این پارامتر نه تنها فرهنگ بلکه هویت، تاریخ، تمدن بسیاری از جوامع جهان سوم می‌باشد که توسط مدرنیته و زیرمجموعه‌ها به حاشیه رانده شده و آن فرهنگ اسلامی می‌باشد.